

Тақырыбы: «Қазақ халқының дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары»

Қазақ халқының мәдениеті – ғасырлар бойы қалыптасқан бай мұра. Дәстүр мен әдет-ғұрыптар – ұлттың рухани негізі, халықтың дүниетанымы мен өмір сүру салтының айқын көрінісі. Қазақтың салт-дәстүрлері адамның өмірімен тығыз байланысты. Туғаннан бастап, есейіп, ер жетіп, отбасын құрғанға дейін әр кезеңде түрлі рәсімдер орындалады. Мысалы, нәресте дүниеге келгенде шілдехана, бесікке салу, қырқынан шығару сияқты дәстүрлер жасалады. Бұл – баланың амандығын, денсаулығын тілеп жасалатын игі рәсімдер. Жасөспірім кезеңде тұсаукесер рәсімі ерекше орын алады. Бұл дәстүр баланың алғашқы қадамына ақ жол тілеп, болашағының жарқын болуын білдіреді. Сонымен қатар, ер бала үшін сүндет той, ал қыз бала үшін тәрбиелік мәні зор әдет-ғұрыптар орын алған. Отбасылық дәстүрлердің ішінде құда түсу, қыз ұзату, беташар секілді рәсімдер маңызды. Бұл салттар тек екі жастың қосылуын ғана емес, екі әулеттің арасындағы байланысты нығайтуды көздейді. Әрбір рәсімде үлкендерге құрмет көрсету, кішіге ізет білдіру қағидалары сақталады. Қазақ халқының қонақжайлығы да – ерекше қасиет. «Қонақ келсе, құт келеді» деп, келген қонақты құрметпен қарсы алып, дастархан жайып, барын ұсыну – ежелден келе жатқан дәстүр. Бұл – халықтың кең пейілі мен дархан көңілінің белгісі. Сонымен қатар, ұлттық ойындар мен мерекелер де дәстүрдің бір бөлігі болып табылады. Наурыз мейрамы – жаңару мен бірліктің символы. Бұл күні адамдар бір-біріне ізгі тілектер айтып, ұлттық тағамдар дайындайды. Қазақ халқының мәдениеті – ғасырлар бойы қалыптасқан бай мұра. Дәстүр мен әдет-ғұрыптар – ұлттың рухани негізі, халықтың дүниетанымы мен өмір сүру салтының айқын көрінісі. Әрбір салттың өзіндік тәрбиелік мәні, терең мағынасы бар.

Нәрестеге қатысты салт-дәстүрлер «Ат қою»

Ат қою – жаңа туған сәбиге есім беру рәсімі. Қазақ халқы балаға ат қоюға ерекше мән берген. Әдетте, бұл құрметті іс ауылдың сыйлы, беделді қариясына немесе ақсақалға тапсырылады. Есім баланың болашағына әсер етеді деп сенген, сондықтан мағыналы, көркем, жақсы ат қоюға тырысқан. Мысалы, батыр, ақылды, сұлу болсын деген ниетпен аттар қойылған.

Шілдехана – нәрестенің дүниеге келуіне байланысты жасалатын қуаныш тойы. Бұл рәсімде жақын туыстар мен көршілер жиналып, ән айтып, күй тартып, жас ана мен сәбиге ақ тілектерін білдіреді. Шілдехана – жаңа өмірдің басталуын атап өтетін алғашқы қуаныш. Бесікке салу

Бесікке салу – баланы алғаш рет бесікке бөлеу дәстүрі. Бұл рәсімді көбіне тәжірибелі, көп балалы ана орындайды. Бесік – қазақ халқы үшін қасиетті бұйым, ол баланың денсаулығы мен тазалығын сақтауға көмектеседі. Рәсім барысында түрлі ырымдар жасалып, балаға жақсы тілек айтылады.

Қырқынан шығару (40 шығару)

Бұл дәстүр нәресте туғаннан кейін 40 күн өткен соң жасалады. Осы күні баланы арнайы 40 қасық сумен шомылдырып, шашы мен тырнағын алады. Бұл – баланың өсіп, жетілуіндегі маңызды кезеңдердің бірі. Сонымен қатар, ана мен балаға ерекше күтім жасалып, олардың саулығына мән беріледі.

Баланың өсуіне байланысты дәстүрлі

Тұсаукесер – бала алғаш қадам басқанда жасалатын рәсім. Баланың аяғына ала жіп немесе түрлі-түсті жіп байлап, оны көпшілік алдында сыйлы адам кеседі. Бұл – баланың жолы ашық, өмірі жеңіл, сүрінбей өтсін деген ниеттен туған дәстүр. Тұсаукесерден кейін балаға сыйлықтар беріліп, ақ тілектер айтылады.

Сүндет той

Сүндет той – ер балаларға жасалатын маңызды дәстүр. Бұл – баланың мұсылмандық жолға түсуінің белгісі. Әдетте, бұл рәсім 5-7 жас аралығында өткізіледі. Сүндет той үлкен мереке ретінде аталып, қонақтар шақырылып, ойын-сауық ұйымдастырылады.

Отбасылық және тұрмыстық дәстүрлер

Құда түсу

Құда түсу – екі жастың үйленуіне байланысты жасалатын алғашқы рәсімдердің бірі. Бұл кезде жігіт жағы қыздың үйіне барып, қыздың қолын сұрайды. Екі жақ келісімге келіп, туыстық қарым-қатынас орнайды.

Қыз ұзату

Қыз ұзату – қызды өз үйінен шығарып, жаңа өмірге аттандыру рәсімі. Бұл – атананың қызымен қоштасатын сәті. Қызға ақ жол тілеп, оның жаңа отбасында бақытты болуын тілейді.